

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट मिति २०८१/०८/२५ गते सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएको मुद्दाको विवरण:-

सि.नं	प्रतिवादीहरू	मुद्दा	आयोगको माग दावी तथा विशेष अदालतको फैसला	विशेष अदालतको फैसला र आधार	आयोगबाट सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएका आधारहरू
१	प्रतिवादीहरू रमेश कुमार बस्नेत, राजेन्द्र भण्डारी र जिवन सुवेदी मु.नं (०८०- CR-००३१) फैसला मिति २०८०।०८ ।२६	गैर कानूनी लाभ हानि पुन्याई भ्रष्टाचार गरेको।	<p>•आयोगको माग दावी जिल्ला सोलुखुम्बु लिखुपिके गाँउपालिका वडा नं. २ का वडा अध्यक्ष रमेश कुमार बस्नेतले मिति २०७५/११/१५ गतेका दिन रकम नदिई निःशुल्क रूपमा दानपत्रमा पास गरेको जिल्ला सोलुखुम्बु साविक श्रेष्ठाको गोली गा.वि.स. वडा नं. ३ को कि.नं. २७ को १-०-०-० र ऐ.ऐ. कि.नं. २८ को २-०-०-० जग्गा २०७५/११/१५ गते सःशुल्क पास गरेको भनी मिति २०७५/११/२० गते र २०७५/१२/३० गते उल्लेख भएको जग्गा धनीहरूले रकम बुझेको रू.६,६०,०००/- को बिल भरपाई कागज बनाई जसमध्ये रू. ६०,०००/- वेरुजु पश्चात बैङ्क दाखिला गरेको देखिन्छ र रू. ६,००,०००/- विगो बराबरको भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ अन्तर्गतको कसुर गरेको अवस्था विद्यमान रहेको देखिन्छ।</p> <p>त्यसैगरी लिखुपिके गाउँपालिकाको कार्यालयका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत राजेन्द्र भण्डारी र लेखा प्रमुख जिवन सुवेदीले दानपत्रमा खरिद भएको जग्गाको कागजातमा स्पष्ट उल्लेख भएकोमा सो विपरीत हुने गरी झुट्टा बिल भरपाईको आधारमा जम्मा रकम रू.६,६०,०००/- भुक्तानी गरेकोमा लेखा परिक्षण वेरुजु पश्चात रू. ६०,०००/- रकम दाखिला भएकोले रू.६,००,०००/- बराबरको हानिनोक्सानी पु.याई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ बमोजिम कसुर गरेको देखिँदा प्रतिवादीहरू राजेन्द्र भण्डारी जीवन सुवेदी र रमेश कुमार बस्नेतलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) को देहाय (ड) बमोजिमको कसुरमा रू.६,००,०००।- (अक्षरुपी छ लाख) विगो कायम गरी ऐ. ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम कैद र विगो बमोजिम जरिवाना गरी उक्त विगो समेत असुल उपर हुन मागदावी लिइएको छ।</p> <p>•अदालतको फैसला उक्त पत्रको जवाफ स्वरुप गाउँपालिकाको च.नं. ३२८ मिति २०७५/१०/२४ को पत्रबाट निःशुल्क जग्गा प्राप्तीको लागि गरिएको निर्णय तापनि सो अन्तर्गत कुनै निवेदन प्राप्त नभएको र सःशुल्क जग्गा प्राप्तीको उचित आर्थिक श्रोत नरहेको, हाललाई न्यूनतम सरकारी दररेट सहित पुनः सःशुल्क जग्गा प्राप्ती प्रक्रिया यथासिघ्र अगाडी बढाउनु हुन सुझाव सहित कायदिश</p>	<p>फैसला: प्रतिवादीलाई सफाई दिने गरी भएको फैसला।</p> <p>विशेष अदालतले फैसला गर्दा लिएका आधारहरू:</p> <p>•सः शुल्क खरीद प्रक्रियालाई वादीले अन्यथा भन्न नसकेको। साथै प्रतिवादी रमेश कुमार बस्नेतले सो कार्यको स्रोतको सुनिश्चितता भएपछि जग्गा खरिद गरेको कार्यका लागि एकलौटी मनोगत आधारमा गरेको भन्न नमिल्ने।</p> <p>•विवादित लिखतहरू २०७५/११/१५ मा पारित भएकोमा दाता मध्येका अम्बिका बस्नेतले सोही दिन रु. २,००,०००/- बुझेका भरपाई पनि उक्त दिन रु. २,००,०००/- बुझिएको बकपत्रबाट समेत रकम बुझेको भनेको देखिँदा जग्गा खरीद गरेको देखिएको।</p> <p>•वडा कार्यालयले निःशुल्क जग्गा प्राप्त गर्न नसकेपछि सःशुल्क खरिद प्रकृया अपनाएको देखिएको।</p> <p>•जग्गा दाताले रकम बुझेको भनिएको भरपाईमा भएको हस्ताक्षर</p>	<p>•लिखुपिके गाँउपालिका वडा नं. २ का वडा अध्यक्ष रमेश कुमार बस्नेतले मिति २०७५/११/१५ गतेका दिन रकम नदिई निःशुल्क रूपमा दानपत्रमा पास गरेको जिल्ला सोलुखुम्बु साविक श्रेष्ठाको गोली गा.वि.स. वडा नं. ३ को कि.नं. २७ को १-०-०-० र ऐ.ऐ. कि.नं. २८ को २-०-०-० जग्गा २०७५/११/१५ गते सःशुल्क पास गरेको भनी मिति २०७५/११/२० गते र २०७५/१२/३० गते उल्लेख भएको जग्गा धनीहरूले रकम बुझेको रू.६,६०,०००/- को बिल भरपाई कागज बनाएको, मिति २०७६/०३/३१ गते प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र लेखापाल समेतले झुट्टा बिल भरपाई बनाई भुक्तानि दिएको तथ्य रहेको प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरूलाई सफाई दिदा आयोगले सःशुल्क खरीद प्रक्रियामा अन्यथा भनी दावी नलिएकोले खरीद प्रक्रियालाई अन्यथा भन्न मिल्ने भनी सफाई दिएको देखिन्छ। उक्त फैसला आरोप दावी लिएको सन्दर्भ सँग मिल्नेको देखिँदैन। साथै प्रतिवादी रमेश कुमार बस्नेतले खरीद प्रक्रिया मनोगत आधारमा गरिएको छैन। लिखु पिके गाउँपालिकाले वडा नं. २ को वडा कार्यालय भवन कोही दाताले निः शुल्क दिन नखोजेकाले गाउँपालिकाले स्रोत सुनिश्चता हुने प्रतिबद्धता दिएपछि मात्र उक्त गाउँपालिका सार्वजनिक खरीद प्रक्रिया अपनाएको विषयलाई आयोगले खरीद प्रक्रिया नै होइन नक्कली झुट्टा बिल राखी भुक्तानी लिएको भन्ने दावी रहेको देखिन्छ। प्रतिवादीहरूले वदनियत राखी निःशुल्क जग्गा प्राप्त भएको भनी कागजात तयार गरी भुक्तानी भएको रकम मालपोत कार्यालयमा राजश्व तिर्ने बखतमा समेत दान वापतको भनी उल्लेख भएको देखिन्छ। प्रतिवादीहरूको मनसाय पहिला निःशुल्क जग्गा प्राप्तीको लागि केही प्रयास गरे जस्तो देखाउने गरी सूचना निकाल्ने र पछि नक्कली बिल भरपाई दिई रकम लिने मनसाय रहेको प्रतिवादीको कार्यबाट देखिएको छ।</p> <p>•प्रतिवादीहरूले सोलुखुम्बु जिल्लाको लिखु पिके गाउँ पालिकाको वडा नं. २ को वडा कार्यालय भवन निर्माणका लागि जग्गा खरीद गरेको तथ्य विक्रेताले रकम पाएको हुँ भनी स्वीकार गरेको देखिएको हुँदा जग्गा दानपत्रमा पाएको होइन खरीद नै गरेको भन्ने निष्कर्षमा पुगेको देखिन्छ। प्रतिवादीहरूले उक्त जग्गा निःशुल्क प्राप्त गर्न खोजेको तथ्य निःशुल्क जग्गा प्राप्त गर्न सूचना प्रकाशन गरेकोमा अदालत सहमत नै देखिएको छ। प्रतिवादीहरूले निःशुल्क रूपमा जग्गा प्राप्त मिति २०७५/११/१५ मा गरेको तथ्य मालपोत कार्यालयमा दानपत्रको लिखतबाट देखिन्छ। उक्त हक हस्तान्तरण गर्ने लिखतमा मात्र नभएर जग्गा खरीद गर्दा विक्री गर्दा बुझाउनु पर्ने मालपोत रसिदमा समेत निःशुल्क उल्लेख भएबाट जग्गा खरीद नगरी निःशुल्क रूपमा वडा कार्यालयले प्राप्त गरेको देखिन्छ।</p> <p>•प्रतिवादीले आफूले कसुर नगरेको भनी प्रतिवादी इन्कार रहनु स्वभाविकै हो। प्रतिवादीले इन्कारी रहनु आफैमा प्रमाण होइन। प्रमाण विनाको इन्कारीको कुनै महत्व नहुने भनी विभिन्न मुद्दामा सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखिन्छ। प्रतिवादीहरूले इन्कार रहदा प्रमाण पेश गर्दछन भन्ने ती प्रमाण कतिको विश्वास योग्य छन् ती प्रमाण सिर्जित प्रमाण हुन वा होइन अदालतले सुझम रूपमा हेर्नु पर्दछ। प्रस्तुत मुद्दाका सन्दर्भमा लिखु पिके गाउँपालिकाको वडा नं. २ को भवन निर्माणका लागि जग्गा दाता अम्बिका बस्नेतले मिति २०७५/११/१५ मा जग्गा पारित गर्दा कुनै शुल्क नलिएको भनी अनुसन्धानमा कागज गर्दा खुलाए देखिन्छ। निज अम्बिका बस्नेतले रकम बुझेको भनी कम्प्युटर टाइपिङ्ग गरी अम्बिका बस्नेतले मिति २०७५/११/२० मा रकम बुझाएको भनिएको भरपाई गराइएको देखाइएको छ। त्यस्तै सोही मिति २०७५/१२/३० नै मिति राखी इन्द्रबहादुर बस्नेतले रकम बुझेको भनी सोही मितिमा उल्लेख गरेको देखिन्छ। अम्बिका बस्नेतले उक्त कागज भएको भनी हस्ताक्षर मेरो होइन भनी अनुसन्धानको कागज गरी लेखाइ दिएको देखिन्छ।</p> <p>उल्लेखित प्रमाण भरपाई र मालपोत कार्यालयमा रहेको हकहस्तान्तरण लिखतमा दानपत्र र रसिदमा निःशुल्क उल्लेख भएका प्रमाण र रकम बुझेका भरपाई मध्ये कुन प्रमाण सिर्जित र कुन प्रमाण वास्तविक प्रमाण हुन त्यसमा अदालतले मूल्याङ्कन गर्दा गलत किसिमले भएको देखिन्छ। वडा कार्यालयलाई जग्गा दाता भनिएको अम्बिका बस्नेतले</p>

	<p>दिइएको छ। यसरी सःशुल्क खरीद गर्ने कार्यदिश दिए उपर वादीको कुनै दावी- नै नरहेको हुँदा खरीद प्रक्रियाको कारवाहीलाई अन्यथा भन्न पनि मिलेन। प्रतिवादी रमेश बस्नेतले सो कार्यको लागि एकलौटी मनोगत रूपमा कार्य गरेको भन्न पनि मिलेन। वडा समितिको सोही दिनको बैठकबाट जग्गा खरीद गरिने क्षेत्र तोकी सूचना प्रकाशन गर्ने निर्णय भए अनुरूप सूचना प्रकाशन हुँदा पुनः निःशुल्क वा सःशुल्क उपलब्ध गराउने बारेको सूचनासमेत प्रकाशन गरिएको पाइन्छ। उक्त सूचना अनुरूप वादीले साक्षीको रूपमा पेश गरेको अम्बिका बस्नेतले कि.नं. २७ बाट १-०-० र इन्द्र बहादुर बस्नेतले कि.नं. २८ बाट ० २-० प्रति रोपनी रु.२,००,०००/- का दरले उपलब्ध गराउने दरखास्त दिएको पाइन्छ। जग्गा पारित गरिपाउँ भनी पेश गरिएको निवेदनमा पनि 'हकहस्तान्तरण' उल्लेख गरेकोमा पछि काटी 'दानपत्र' लेखिएको पाइन्छ। विवादीत लिखतहरू २०७५/११/१५ मा पारित भएकोमा दातामध्येका अम्बिका बस्नेतले सोही दिन रु.२,००,०००/- बुझेको भरपाइ गरिदिएको र अर्का दाता इन्द्र बहादुर बस्नेतले पनि उक्त दिन रु.२,००,०००/- बुझलिएको र बाँकी रु.२,००,०००/- एवं भारत बस्नेतले आतेजाते भाडा, खाजा खर्च समेतको लागि रु.२,५०,०००/- बुझेको तथ्य मिति <u>२०७५/१२/३०</u> को भरपाइबाट देखिन्छ।</p> <p>उक्त कारोबार गर्दा, प्रतिवादीहरूको बदनियत रहेको छ, छैन भन्ने दोश्रो प्रश्न सम्बन्धमा विचार गर्दा, वादी दावीको प्रथम आधार लिखतमा 'दानपत्र' लेखिएको सम्बन्धमा माथि विश्लेषण भइसकेको छ। प्रतिवादीहरूले यो यस जग्गाका दाताबाट यो यति रिसवत लिएको भन्ने दावी रहेको देखिदैन। जग्गाका दातालाई बैङ्क मार्फत भुक्तानी नदिई नगद बुझाएको भन्ने आधार सम्बन्धमा हेर्दा, विवादित जग्गा खरीदको लागि बजेट वडा कार्यालयमा वा प्रारम्भमा गाउँपालिकामा नै नरहेको तथ्यमा विवाद छैन। माथि विश्लेषण भएको मिति २०७५/१०/५ को वडा समितिको निर्णय तथा लिखुपिके गाउँपालिकाको च.नं. ३२८ मिति २०७५/१०/२४ को पत्रसमेत बाट पुष्टि हुन्छ।</p> <p>जग्गाको रजिष्ट्रेशन २०७५/११/१५ मा पारित भएकोमा प्रतिवादी रमेश बस्नेतले मिति २०७६/३/३१ अर्थात आर्थिक वर्षको अन्तिम दिनमात्र भुक्तानी पाएको तथ्य पनि स्थापित तथ्य हो। गाउँपालिकाको पत्रले केवल श्रोतको व्यवस्था गरिदिने प्रतिबद्धता जनाएको सम्म देखिदा लिखत</p>	<p>आफ्नो होइन भनेको सन्दर्भमा सद्दे कीर्तमा अनुसन्धान नै नभएको। प्रतिवादीहरूले अनुसन्धान शुरू भएपछि जग्गा दाताले आफुले प्राप्त गरेको रकम सरकारी कोषमै जम्मा गरिदिएकाले रकम हिनामिना भएको नदेखिएको।</p> <p>•खरीद प्रक्रियाका नियम अनुरूप सामान्य रूपमा नमिलेको भए मात्रका आधारमा प्रतिवादीहरूका वदनियत रहेको भन्न मिलेन।</p>	<p>मिति २०७५/११/२० को मिति उल्लेख गरी रकम बुझिएको भरपाई समेतले मिति २०७५/११/१५ गते जग्गा बिक्री गरी मिति २०७५/१२/३० मा इन्द्रबहादुर बस्नेतले रकम बुझ्नु कति स्वभाविक हो? अदालतले रकम बुझेको देखिएको भनी मालपोत कार्यालयमा दानपत्र उल्लेखित हकहस्तान्तरण लिखत भन्दा पछाडिको मिति रकम बुझेको भरपाई कागज लाई विधासिलो प्रमाणको रूपमा ग्रहण गरेको देखिन्छ। जग्गा दाता मध्येको अम्बिका बस्नेतले कम्प्यूटर टाइपिङ गरी बुझेको भनिएको हस्ताक्षर मेरो होइन भनी हस्ताक्षर सनाखत गरेको देखिन्छ। हस्ताक्षर मेरो होइन भनी अम्बिका बस्नेतले गरेको हस्ताक्षर र रकम बुझेको भनिएको हस्ताक्षर एक आपसमा मिलेको देखिदैन। तर अदालतमा साक्षीको रूपमा बकपत्र गर्दा अम्बिका भनी उल्लेख गरेको हस्ताक्षर र मेरो हस्ताक्षर होइन भनी अनुसन्धानको क्रममा सनाखत गरेको हस्ताक्षर भने एकआपसमा मिल्ने देखिन्छ। त्यस्तै इन्द्र बहादुर बस्नेतले मिति २०७५/१२/३० मा रकम बुझेको भनी उल्लेख गरेको भरपाईमा भएको हस्ताक्षर र अदालतमा उपस्थित भई बकपत्र गरेको हस्ताक्षर आपस मिल्ने देखिदैन। रकम बुझेका भरपाई ल्याच्चे नहुनु र रकम बुझेका व्यक्ति इन्द्र बहादुर भनी उल्लेख गरेको हस्ताक्षर आपसमा नमिल्नुले शुरुमा निःशुल्क रूपमा वडा कार्यालय बनोस भनी जग्गा दान दिएको, लेखापरीक्षणले वेरजु देखाएपछि भ्रष्टाचारमा अनुसन्धान हुनसक्ने आशंकाले प्रतिवादीहरूले नक्कली कागज सृजना गरेको देखिन्छ। यसरी शुरुमा निःशुल्क भनी वडा कार्यालयको नाममा जग्गा प्राप्त भई सकेपछि उक्त जग्गा खरीद गरेको भन्ने किसिमका कागजात सिर्जना गरिएको देखिएको छ।</p> <p>प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ६ मा अन्यथा प्रमाणित नभए सम्म कुनै अदालत वा सरकारी कार्यालयमा कानूनले राख्नु पर्ने स्याहा, सेस्ता वा कागज पत्रमा उल्लेख गरिएका कुराहरू सही रूपमा उल्लेख गरिएका हुन भनी अदालत अनुमान गर्ने छ भन्ने कानूनी व्यवस्था देखिन्छ। प्रस्तुत मुद्दामा मालपोत कार्यालयमा रहेको जग्गा हक हस्तान्तरण लिखितमा रहेको दानपत्र र रसिदमा निःशुल्क भन्ने तथ्यलाई विवाद स्पद देखिने हस्ताक्षर जसलाई जग्गादाता मध्येकी अम्बिका बस्नेतले गरिदिएको सनाखत कागजमा आफ्नो होइन भनी उल्लेख गरेको छुन। यस्तो विवादस्पद प्रमाण भएको प्रस्तुत मुद्दाका प्रतिवादीको प्रभावमा परी जग्गादाताहरूले बकपत्र गर्दा बिक्री गरेको हुँ भनी उल्लेख गर्दैमा त्यस्तो बकपत्रलाई प्रमाण ग्रहण गरेको फैसला त्रुटिपूर्ण छ।</p> <p>प्रतिवादीले अम्बिका बस्नेतलाई प्रभावमा पारी बिक्री गरेको भन्न लगाएतापनि प्रतिवादीहरूले वडा कार्यालयले जग्गा प्राप्त गर्नु भन्दा पछाडिको मिति अर्थात मिति २०७५/१२/३० मा मात्रै रकम प्राप्त गरेको भनी रकम बुझेको भरपाई वनाउनुले पनि प्रतिवादीले जग्गा प्राप्त गर्नु भन्दा अगाडि नै रकम दिएको कुनै तथ्यले पुष्टि नहुँदा प्रतिवादीहरूले जग्गा बिक्री गरेको भन्ने तथ्य पुष्टि हुँदैन। जग्गा बिक्री गर्न इच्छा व्यक्त गरिएको भनिएको निवेदन वडा कार्यालयमा दर्ता नै नहुनुले पछि मात्र अनुसन्धानबाट बचन नक्कली कागजात सिर्जना गरेको देखिन्छ। प्रतिवादीहरूले दवाव प्रभावमा परेर निःशुल्क प्राप्त गरेको जग्गालाई खरीद गरेको देखाउन खोजेको देखिन्छ। यसरी फरक फरक हस्ताक्षर भएको कागज भएका कारणको हस्ताक्षर किन फरक परेको एकिन नगरी बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबुझ्नी भएको फैसला, प्रमाण ग्रहण सम्बन्धी प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २४ को प्रतिवन्धात्मक वाक्यांशको विपरीत देखिन्छ।</p> <p>•प्रतिवादीलाई सफाई दिँदा अनुसन्धानको बयानमा जग्गादाता मध्येकी अम्बिका बस्नेतले आफ्नो कागजमा उक्त जग्गा बिक्री गर्ने इच्छा व्यक्त गरेको भनिएको निवेदन र जग्गा बिक्री गरी रकम बुझेको भनिएको भरपाइमा भएको हस्ताक्षर आफ्नो होईन भनेपछि सद्दे कीर्तमा अनुसन्धान भएको देखिदैन भनी सफाई दिएको देखिन्छ। सामान्य नजरले हेर्दा पनि जग्गा बिक्री गरी दिएको भनिएको निवेदन र अदालतमा बकपत्र गर्दा निजले गरेको हस्ताक्षर नमिलेको प्रष्ट देखिदा देखिदै अनुसन्धानमा सद्दे किर्ते तर्फ अनुसन्धान नभएको भनी सफाई दिएको फैसला त्रुटिपूर्ण रहेको छ। जुन जग्गा दाताले बिक्री गर्न वडा समक्ष निवेदन दिएको होइन र वडा कार्यालयमा भएको कम्प्यूटरमा टाइपिङ गरी रकम बुझेको भरपाई समेत मेरो होइन भनेको र अनुसन्धान पश्चात जग्गा दाता मध्येको अम्बिका बस्नेतले कम्प्यूटर टाइपिङ गरी बुझेको भनिएको हस्ताक्षर मेरो होइन भनी हस्ताक्षर/ सनाखत गरेको देखिन्छ। हस्ताक्षर मेरो होइन भनी अम्बिका बस्नेतले गरेको हस्ताक्षर र रकम बुझेको भनिएको हस्ताक्षर आपसमा मिलेको देखिदैन।</p> <p>प्रतिवादीले अम्बिका बस्नेतलाई प्रभावमा पारी बिक्री गरेको भन्न लगाएतापनि प्रतिवादीहरूले वडा कार्यालय</p>
--	--	---	--

पारित हुँदाका वखत र केही पछि अर्थात २०७५/१२/३० मा जग्गा धनीलाई रकम उपलब्ध भइसकेको अवस्थामा जग्गा खरिद व्यवस्थापन साथै जिम्मेवारीसमेत वहन गरेका प्रतिवादी रमेश बस्नेतले तीन महिनापछि बुझेको रकम सोधभर्नाको रूपमा रहेको स्पष्ट हुन आउँछ। यसरी जग्गा खरीदकै प्रक्रिया अघि बढेको, खरीद भएको तथ्य स्थापित भएको, निःशुल्क प्राप्त गर्ने प्रयत्न गरेकोमा प्राप्त नभएको, जग्गा दरभाउमा प्रतिवादीहरूले यसरी बढी रकम भुक्तानी गरिएको भन्ने दावी नै नरहेको, रकम मौज्जात नभएको वखत जग्गा प्राप्त भएको अवस्था हुँदा खरीद प्रक्रियाका नियम अनुरूप प्रकृत्या सामान्य रूपमा नमिलेको भए मात्र आधारमा प्रतिवादीहरूको वदनीयत रहेको भन्न मिल्ने।

प्रतिवादीहरूको कार्यले नेपाल सरकारको हानी नोक्सानी भएको छ, छैन भन्ने तर्फ हेर्दा, ६ लाखमा ३ रोपनी जग्गा वडा कार्यालयको स्वामित्वमा आएको छ। आफूहरूले जग्गाको मूल्य नपाएको वा कम पाएको भन्ने जग्गावालाहरूको गुनासो रहेको छैन, यस आधारमा वास्तविक मूल्यभन्दा बढी भुक्तानी भएको भन्ने दावी नै नरहेको अवस्थामा वडा कार्यालय भवन सोही जग्गामा निर्मित भई हाल संचालनमा आएको स्थिति छ। अर्कोतर्फ, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट कारवाही उठान भएपछि नै भएपनि जग्गाका दाताहरूले आफूले प्राप्त गरेको रकम गाउँपालिकामा नै फिर्ता पठाएको र उक्त रकम राजश्व दाखिला भएको तथ्य मिसिल सामेल पत्रबाट देखिन्छ। वादीको साक्षीको रूपमा वकपत्र गर्ने निज दुवै दाताहरूले आफूले रकम बुझेपछि गाउँलेहरूले उक्त अनुसन्धानको कारण सजाय हुने डर देखाएको हुँदा रकम फिर्ता गरेको भनी कारण खुलाएको समेत देखिन्छ। यस स्थितिमा नेपाल सरकारको कुनै नोक्सानी भएको भन्न मिल्ने।

आरोपदावी अनुरूप कसूरजन्य कार्य हो होइन, माग दावी अनुरूप हुनुपर्ने हो होइन ? भन्ने तेश्रो प्रश्नतर्फ विचार गर्दा माथि विवेचित आधार प्रमाणबाट जिल्ला सोलुखुम्बु, लिखुपिके गा.पा. वडा नं. २ को वडा भवनको लागि ३ रोपनी जग्गा प्राप्ति गर्न प्रारम्भमा निःशुल्क प्राप्ति प्रक्रिया अपनाए पनि प्रकाशित सुचनाको अवधिमा कसैले जग्गा दान नगरेपछि जग्गा सःशुल्क खरिद प्रक्रिया पुरा भएको देखिन्छ। जग्गा वालाहरूले जग्गाको मूल्य प्राप्त गरेको तथ्य स्वयं अनुसन्धान अधिकारी समक्षको बयान र यस अदालत समक्षको वकपत्रबाट देखिन्छ। रकम उपलब्ध गराउने श्रोत निकायले खरीद प्रक्रिया स्वीकार गरेको अवस्थामा हक हस्तान्तरणको

जग्गा प्राप्त गर्नु भन्दा पछाडिको मिति अर्थात मिति २०७५/१२/३० मा प्राप्त गरेको पनि रकम बुझेको भरपाई बनाउनुले पनि प्रतिवादीहरूबाट कार्यालयले जग्गा प्राप्त गर्नु भन्दा अगाडि नै रकम दिएको कुनै तथ्यले पुष्टि नहुँदा विक्री गरेको भन्ने तथ्य पुष्टि हुँदैन। प्रतिवादीहरूले दवाव प्रभावमा परेर निःशुल्क प्राप्त गरेको जग्गालाई खरीद गरेको देखाउन खोजेको देखिन्छ। यसरी फरक फरक हस्ताक्षर भएको कागज भएका कारणीको हस्ताक्षर किन फरक परेको एकिन नहुनु, जग्गादाताहरूको नाममा बैकिङ्ग प्रणालिबाट भुक्तानी नहुनुले झुठ्ठा विल भरपाई बनाई भुक्तानी लिएको भनि आरोपपत्र दायर नभएको अवस्था छ। अनुसन्धानको क्रममा जसको हस्ताक्षर भएको हो, उसैले मरो होइन भनेको अवस्थामा सद्दे कीर्त तर्फ अनुसन्धान नभएको भनी प्रतिवादीलाई सफाई दिएको देखिन्छ। साथै जग्गा दाताहरूले यस आयोगबाट अनुसन्धान भएपछि नै भएपनि जग्गा विक्री गरी प्राप्त गरेको रकम फिर्ता गर्नुले सरकारी हानिनोक्सानी नभएको र त्यस जग्गामा वडा कार्यालय भवनको निर्माण भएकाले रकम हिनामिना भएको छैन भनी सफाई दिएको फैसला त्रुटिपूर्ण छ। प्रतिवादीहरूले शुरुमा वडा कार्यालयले निःशुल्क प्राप्त भएको जग्गालाई आर्थिक वर्षको अन्तिम दिन मिति २०७६/३/३१ मा भुक्तानी लिएको तथ्य र मिति २०७५/११/१५ मा जग्गा वडा कार्यालयको नाममा आएको तथ्य निर्विवाद तथ्य हुन। वडा कार्यालयलाई निःशुल्क जग्गा दाता मध्येकी अम्बिका बस्नेतले इन्द्रबहादुर बस्नेतले रकम बुझेपछि मात्रै मैले रकम बुझेको हुँ भनी अदालत समक्षको वकपत्रमा उल्लेख गरेको छैन। तर रकम बुझेको भनिएको भरपाई हेर्दा जग्गादाता अम्बिका बस्नेत मिति २०७५/११/२० र इन्द्रबहादुर बस्नेतले मिति २०७५/१२/३० अर्थात १ महिना १० दिन पछि मात्रै भरपाई बनाउनुले जग्गा दाताहरूले प्रतिवादी प्रभावमा परी वकपत्र गरेको देखिन्छ। अनुसन्धान पछि र अभियोग दायर भएपछि रकम फिर्ता गर्ने कार्यलाई भ्रष्टाचार जन्य कार्य भनी सर्वोच्च अदालतबाट अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको तर्फबाट अनुसन्धान अधिकृत शरदबन्धु डि.सी प्रतिवेदनले वादी नेपाल सरकार प्रतिवादी प्रदिप कुमार नकर्मि भएको भ्रष्टाचार मुद्दामा(ने.का.प २०७७, नि.न.१०४१५, भाग ६२, अंक १) “कुनै कसुर गरेको कारण कानूनमै देवानी र फौजदारी दुवै दायित्व वहन गर्नु पर्ने भनी उल्लेख भएको अवस्थामा केवल देवानी दायित्व पुरा गरेका कारणले मात्र फौजदारी दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउने भनी अर्थ गर्न मिल्दैन। फौजदारी कसुरमा कसुरदारले वहन गर्नुपर्ने देवानी र फौजदारी दायित्वहरू फरक फरक दायित्वहरू हुन्। कानूनी व्यवस्थाले नै देवानी र फौजदारी दुवै दायित्वहरू बाध्यकारी हुने भनी उल्लेख गरेको अवस्थामा ऐच्छिक रूपमा देवानी वा फौजदारी दायित्वमध्ये कुनै एक दायित्व मात्र वहन गर्दा पर्याप्त हुने भनी व्याख्या गर्न नमिल्ने। कसुर गरेको समयमा कसुरदारले गरेको कार्यबाट नै फौजदारी दायित्व वहन गर्नुपर्ने हुन्छ। कसुर गरेको भनी लगाइएको अभियोग दावी प्रमाणबाट समर्थित भइसकेपछि तिर्नुपर्ने रकम दायित्व वहन गरिरहेको छु भनी हानि नोक्सानी भएको बिगोसम्म दाखिल गर्ने प्रयोजनका लागि भएका कार्यहरूबाट फौजदारी दायित्वबाट उन्मुक्ति प्राप्त नहुने। प्रतिवादीले अभियोगपत्र दायर हुनुपूर्व नै हिनामिना गरेको रकममध्ये दाखिला गरेको रकमलाई न्यायिक जानकारी (Judicial Notice) लिन पर्ने हुन्छ। सो दाखिल गरिसकेको रकमसमेत हिनामिना गरेको भनी बिगो कायम गर्नु मनासिब देखिँदैन। कतिपय कसुरहरूमा बिगोको आधारमा जरिवाना हुने र बिगो भराई दिनु पर्ने अवस्था रहन्छ। यस्तो अवस्थामा देवानी दायित्वबाट जरिवाना निर्धारण गर्नुपर्ने” भनी सम्मानीत सर्वोच्च अदालतबाट बिगो दाखिला गरेता पनि भ्रष्टाचार कसूर ठहर गर्नु पर्ने भनी नजीर प्रतिपादन भई सकेको अवस्थामा उक्त नजिरको प्रतिकुल हुने गरी भएको प्रस्तुत फैसला त्रुटि पूर्ण बदर भागी छ।

• खरिद प्रक्रिया सामान्य रूपमा नमिली भएको कार्यको आधारमा मात्र प्रतिवादीहरूको वदनीयत रहेको भन्न नमिल्ने भनि सफाई दिएको निर्णयाधार समेत मिलेको देखिँदैन। कानून वमोजिम गठित निकायले तोकिएको नियम प्रक्रिया अनुरूप कार्य सम्पादन हुनु पर्नेमा विवाद हुन सक्दैन। राज्य कोषको खर्च गर्ने निकायका पदाधिकारीले खरिद प्रक्रियामा हुनु पर्ने आवश्यक कागजात हेरी बुझी भुक्तानी प्रक्रिया अगाडि बढाउनु पर्नेमा आफै भुक्तानी दिन मिल्ने नमिल्ने केहो भनि पेश गर्ने कर्मचारीले हतार हतार सार्वजनिक निकायले खरीद प्रक्रिया केही पनि नअपनाई आर्थिक वर्षको मिति २०७६/०३/३१ गते सरकारी सम्पत्ति जसरी पनि खर्च गर्न वदनीयतले वडा अध्यक्ष रमेश कुमार बस्नेत, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत राजेन्द्र भण्डारी र लेखापालको जिम्मेवारीमा रहेका जिवन सुवेदीले रकम खाने नियतले कार्य गरेको

		<p>लिखतमा "दान पत्र " लेखिएको प्राविधिक आधारमा मात्र बदनियतपूर्वक दानको जग्गालाई रकम भुक्तानी गरेको भन्न मिलेन । तसर्थ, प्रस्तुत मुद्दामा कसूर स्थापित हुन नआएको हुँदा यस अभियोगबाट प्रतिवादीहरू राजेन्द्र भण्डारी, जीवन सुवेदी र रमेश कुमार बस्नेतले सफाई पाउने ठहर्छ ।</p>		<p>देखिन्छ ।</p> <ul style="list-style-type: none">•अतः उपरोक्त प्रमाण कागज एवं कानूनी व्यवस्था समेतको आधारमा प्रतिवादीहरू रमेश कुमार बस्नेत, राजेन्द्र भण्डारी र जिवन सुवेदीलाई सफाई दिनेगरी भएको विशेष अदालत काठमाण्डौको फैसला बदर गरी प्रतिवादीहरूलाई आरोपपत्र मागदावी बमोजिम सजाय गरी पाउँ ।
--	--	--	--	--